

В. Я. Зимогляд, кандидат філософських наук, доцент

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті розглянуто актуальні проблеми формування та розвитку дієвого місцевого самоврядування в Україні, чинники розвитку локально-територіального соціуму, його самодіяльності і самоорганізації. Обґрунтовується, що місцеве самоврядування має неминущу цінність, оскільки воно є організаційною формою об'єднання місцевої громади, найважливішим фактором самоорганізації народу, первинним рівнем народовладдя, що відображає локальні політичні процеси, які обумовлюють раціональні способи розвитку місцевого самоврядування та його політику. Досліджується діалектичний зв'язок місцевого самоврядування з проблемою рушійних сил розвитку суспільства, підкреслено значення місцевого соціального інтересу як найважливішої передумови розвитку соціальних процесів у суспільстві.

Ключові слова: *рушійні сили розвитку, місцеве самоврядування, самоорганізація, соціальний місцевий інтерес, ресурсний потенціал території, громадська участь.*

Актуальність проблеми. Стратегія розвитку українського народу за роки незалежності актуалізувала увагу до проблем демократичних перетворень у суспільстві, які безпосередньо детермінуються громадянською самоідентифікацією, зростанням активності мас і створенням відповідних інститутів та структур громадянського суспільства. Фактично йдеться про обумовленість суспільного розвитку, про істотні та сталі причини й фактори, що забезпечують саморозвиток суспільства. Місцеве самоврядування є вагомим чинником розвитку українського суспільства. У той же час місцеве самоврядування необхідно вважати активною сферою дій, а не сферою організацій. Виходячи з цього, політико-прикладна складова проблеми повинна включати сьогодні розгляд місцевого самоврядування як чинника ефективної організації життя й діяльності на певних територіях і тим самим слугувати показником цивілізованості держави. У цьому контексті особливої актуальності набуває завдання розвитку місцевого самоврядування в Україні.

Стан наукового розроблення проблеми. Аналіз джерел і публікацій засвідчує детальне розроблення теоретичних і методологічних проблем сучасного стану місцевого самоврядування та напрямів його розвитку представниками різних галузей наукового знання. У науковій літературі існує велика кількість авторських підходів і тлумачень сутності місцевого само-

врядування, його структури, функцій, рівнів і видів. Зокрема, становлення та розвиток місцевого самоврядування вивчають В. Бабаєв, М. Баймуратов, Ю. Битяк, В. Вакуленко, І. Дегтярєва, О. Ігнатенко, В. Кампо, В. Ковальчук, І. Козюра, В. Куйбіда, В. Наконечний, М. Орлатий, В. Пархоменко, В. Погорілко, Р. Плющ, С. Саханенко, С. Серьогіна, В. Толкованов, В. Шарій, В. Удовиченко, І. Яковюк та ін. На сьогодні місцеве самоврядування виокремилось у відносно самостійну галузь знань у структурі науки управління з її характерними ознаками й напрямками наукових досліджень.

Мета статті – розглянути актуальні питання розвитку місцевого самоврядування як чинника розвитку українського суспільства. Об'єктом дослідження є місцеве самоврядування як носій суб'єктно-об'єктної взаємодії у процесах розвитку українського соціуму.

Виклад основного матеріалу. За всі роки незалежності шлях України до демократичного суспільства виявився, на відміну від Заходу, зовсім іншим. Проблема своїм корінням сягає в національне світосприйняття, ментальність, цінності, якими керується організована соціальна спільнота. У системі самодіяльних організацій місцеве самоврядування, безумовно, є важливим компонентом і чинником розвитку суспільства, основою демократичного ладу. Між тим у сучасних суспільно-політичних умовах спостерігається майже повна відсутність зацікавленості політичної еліти в становленні й розвитку місцевого самоврядування, що значно гальмує процеси політичної модернізації та демократизації українського суспільства. Хоча сьогодні навряд чи хтось заперечуватиме, що серед прав і свобод людини чільне місце посідає право на самоврядування.

Місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [1; 2].

Демократичне місцеве самоврядування – вагомий структурний елемент громадянського суспільства, головне завдання якого полягає у виробництві й відновленні матеріального життя, підтриманні життєдіяльності громадян. Воно є базовою демократичною цінністю, без якої у стратегічній перспективі неможливий цивілізований розвиток країни і суспільства.

Історичний досвід багатьох поколінь переконливо доводить думку про те, що розвиток суспільства завжди відбувається у процесі діяльності людей. Але діють вони не ізольовано один від одного, а стають учасниками суспільного поступу в рамках різноманітних соціально-організаційних форм – класів, політичних партій, громадських організацій, держав. Суспільство – це сукупність історично обумовлених зв'язків і взаємодій, що склалися між людьми в процесі їх життєдіяльності [3, с. 34]. Суспільство – соціально

самодостатня система, яка заснована на взаємовідносинах людей у процесі реалізації особистих потреб. Суспільний розвиток є об'єктивним процесом, що зумовлений певними умовами й рушійними силами. Суспільство як органічно цілісна система має матеріальну основу і здатність до розвитку внаслідок взаємодії внутрішніх чинників – суперечностей, які детермінують дію соціальних сил таким чином, що кінцевий результат їхнього розвитку обумовлює суспільний прогрес.

Сьогодні першочергове науково-методологічне та пізнавальне завдання в контексті нашої проблеми полягає в чіткому висвітленні всіх сторін і механізмів діалектики громадської діяльності людей, джерел розвитку суспільства, специфічних соціальних чинників суспільного розвитку, їх багатоманітності й характеру взаємодії. Соціальні рушійні сили розвитку суспільства умовно поділяють на матеріальні (економічні), соціальні, політичні й духовні. Такий поділ відповідний до чотирьох основних сфер суспільного життя. Саме в цьому контексті набуває значної ваги думка про те, що ми не зможемо успішно розвиватися до тих пір, поки не визначимося, які наші рушійні сили, ідеї та умови їх використання. І сьогодні особливо увагу варто приділити вивченню й виявленню найбільш істотних причин і факторів, дія яких забезпечує саморозвиток суспільства в напрямі до цивілізованого демократичного суспільства. У контексті найбільш широко-живаного й універсального підходу в сучасному суспільствознавстві рушійні сили сприймаються як внутрішнє діалектичне джерело будь-якого руху, будь-якого розвитку в природі, суспільстві й мисленні, як єдність і боротьба протилежностей [4; 5].

Проблема рушійних сил розвитку суспільства багатопланова й складна. У ній зосереджено уявлення про сукупність наявних у суспільстві соціальних сил, взаємодія яких обумовлює якісну визначеність у прояві та дію саме рушійних сил розвитку суспільства, акцентується увага на природних і соціальних потребах у діяльності людей, які об'єктивно визначають необхідність займатися виробничою, трудовою та іншими видами діяльності.

Проблема суперечностей – центральна в діалектиці розвитку суспільства. Це джерело, імпульс, спосіб саморуху і саморозвитку суспільства через діяльність людей, народних мас. У той же час рушійні сили суспільного розвитку – це не тільки загальнофілософське, а й конкретно-історичне поняття. Ідея історичної конкретності рушійних сил суспільного розвитку, природно, підводить до розуміння складності процесів їх постійної зміни, розвитку й актуалізує завдання щодо відображення суспільної реальності та її розвитку на основі діяльності історично сформованих різноманітних об'єднань людей, у кожного з яких своя природа і причини виникнення, функціонування й розвитку, свої інтереси. Одні об'єднання людей виявляються історично не-

постійними (наприклад, трудові колективи), інші – історично змінними (держави, класи). Одні з них (наприклад, спільноти) склалися об'єктивно, незалежно від свідомості людей, інші – усвідомлено (скажімо, політичні партії). Інакше кажучи, у конкретно-історичному процесі діяльність народних мас проявляється не лише безпосередньо, але переважним чином опосередковано, через об'єднання людей. Власне, реальні конкретно-історичні соціальні рушійні сили суспільного розвитку – це діяльність суспільних класів, соціальних верств і груп людей, народностей і націй, яка здійснюється через державні, партійні, територіальні, місцеві та інші організації, через трудові та інші колективи й первинні соціальні осередки, що мають різний соціальний статус у складній моделі суспільства.

Сьогодні найважливішою передумовою адекватного розуміння соціальних процесів у нашій країні стає аналіз такої специфічної сфери, як місцевий соціальний інтерес, що відображає місце регіону в системі суспільних відносин, його відносну самостійність та індивідуальність. Роль місцевого інтересу в пізнанні діалектики суспільного розвитку та функціонуванні соціальних регіональних систем як частин цілого соціального організму – надзвичайно велика. Повне і достовірне врахування специфіки регіональних інтересів, тенденцій та динаміки їх розвитку сприяє становленню інфраструктури місцевого самоврядування і розвитку громадянського суспільства. Суспільство, напрям розвитку якого визначається його членами, виходячи з власних інтересів, яке впорядковує само себе зсередини, називається суспільством, що самоорганізується. Самоорганізація – це здатність великої групи людей, нації, держави перетворюватися на єдиний організм, що має свою волю, свій розум, свій ритм. Самоорганізація є головним принципом історичних ритмів, що набувають певного ступеня свободи й організації [6, с. 95–96].

У філософській літературі категорію «інтерес» тлумачать як реальну причину соціальних дій або звершень, яка стоїть за безпосередніми спонуками (мотивами, намірами, ідеями тощо) учасників цих дій (індивідів, соціальних груп, класів). Інтерес, як відомо, – це єдність об'єктивного і суб'єктивного: за змістом він об'єктивний, а за формою існування – суб'єктивний. Об'єктивною стороною, його підґрунтям і змістом постає потреба. Усвідомлення потреби, розуміння і ставлення до неї та умов її задоволення, свідоме визначення напрямку діяльності, прагнення до певної мети – суб'єктивний бік. Інтерес – це усвідомлена потреба. Безпосередньо включені у практичне життя інтереси з усієї розмаїтної дійсності виокремлюють об'єкти пізнання та дій.

В аспекті досліджуваної проблеми місцевий соціальний інтерес виникає як відображення прагнень і цілей населення регіонів, регіональних громад

до поліпшення умов життєдіяльності. За формою місцевий (регіональний) інтерес є проявом локальних зв'язків та відносин; за змістом – відображенням суспільних умов, які існують у місцях постійного (локального) проживання людей, в останньому випадку він – різновид групового інтересу, громадянського за своєю суспільно-економічною природою. Він виступає складовою частиною системи інтересів, які панують у суспільстві відповідно до його соціальної структури.

Відособлене існування місцевих (регіональних) інтересів обумовлюється низкою причин, серед яких визначальну роль відіграють природно-кліматичні умови, історичні й національні традиції, рівні економічного та соціально-культурного розвитку регіонів, кваліфікованість і статеві-вікова, демографічна структура соціально-територіальних громад. Відтак неповний або запізнений аналіз соціальних інтересів, відхід від законів суспільного розвитку, зволікання у вирішенні протиріч тягнуть за собою небезпеку появи соціального напруження, що, безумовно, уповільнює процеси розвитку демократичного громадянського суспільства в Україні. Місцеве самоврядування в цьому контексті є, безумовно, визначною рушійною силою, фактором суспільного розвитку й основою демократичного ладу. І зовсім небезпідставно вважається, що найважливішим аспектом самоорганізації нашого суспільства є становлення й розвиток громадянського суспільства, стрижнем (основою) якого безперечно виступає демократичне місцеве самоврядування. Громадянське суспільство формується як згори – під впливом держави, так і знизу – через самодіяльність населення з опором на національну традицію, специфіку й культуру. В Україні громадська самодіяльність і здобуття людьми громадянських прав та свобод історично здійснювались на базі місцевого самоврядування [7, с. 101–124; 8, с. 48–79].

Головною метою стратегічного розвитку самодіяльності й самоорганізації місцевої громади є облаштування своєї території, забезпечення сприятливих умов життя для себе, наступних поколінь, підвищення рівня й якості життя населення, його розвитку і процвітання, забезпечення громадської безпеки, реалізація конституційних прав громадян на участь в управлінні справами держави шляхом саморегуляції.

У такому форматі місцеве самоврядування є, безумовно, визначною рушійною силою, чинником суспільного розвитку, основою демократичного ладу, формою управління місцевою громадою локальною господарською, політичною, соціальною та іншою діяльністю з необхідною господарською, політичною, соціальною та іншою автономією для забезпечення пріоритету місцевих інтересів. При такому підході місцеве самоврядування необхідно кваліфікувати як політичне керівництво.

У сучасному цивілізованому світі неможливо уявити будь-яке суспільство без демократичного місцевого самоврядування, яке вирішує місцеві проблеми життєдіяльності громадян, оптимізує управлінські процеси, установлює принципи народовладдя. У країнах, що проголосили автономію місцевого самоврядування, місцева влада найбільш незалежна від центру. У розвинених країнах фактично самотійність місцевих органів самоврядування (місцевих владних структур) завжди більша, ніж у тих, що розвиваються. Якщо в європейських країнах місцеве самоврядування стало нормою, то в Україні воно визнано як право територіальних громад, яке фактично не реалізується, а існує лише як модний політичний концепт, у контексті якого інколи виникають дискусії з його проблематики. Цей факт украї негативно відбивається на якості державного управління й значно гальмує процеси трансформації та політичної модернізації українського суспільства. Тому головним стратегічним завданням для України й суспільства зараз є створення ефективної системи органів місцевого самоврядування, які відповідали б, з одного боку, сучасним проблемам і завданням побудови української демократичної та правової держави, а з другого – принципам Європейської хартії місцевого самоврядування.

Місцеве самоврядування – одна з демократичних засад системи керування суспільством, важливий структурний елемент облаштування влади; це одна з форм реалізації народом влади, що йому належить; це децентралізована форма управління суспільством, місцевою громадою; це основоположний інститут громадянського суспільства, сфера якого пронизує всі важливі галузі життєдіяльності суспільства – економічну, політико-правову, соціальну, духовно-культурну, екологічну, а також його інститути, ідеологію, етнонаціональні та конфесійні відносини. У такому контексті слід підкреслити: чим більш розвиненою буде ця сфера, тим ефективнішою стане захищеність індивіда, його можливості для самореалізації як члена суспільства. З іншого боку, існування вільного і незалежного індивіда є необхідною передумовою розвитку демократії і суспільства. «Сучасний лібералізм, – зазначає оксфордський професор Ларрі Зидентоп, – був побудований на внутрішньому моральному переконанні, що зрештою самоконтроль, самоповага і самоврядування мають іти пліч-о-пліч. У цьому й полягає... принцип “рівної свободи”» [9, с. XLII]. Існування в суспільстві місцевого самоврядування підвищує здатність ліберальних демократій сприяти ефективності, активності громадян та плюралізму в межах своєї локальної території і країни.

Самоорганізована локальна громада через систему органів місцевого самоврядування (представницькі й виконавчі органи) виконує необхідні завдання й велику множину функцій.

До основних завдань місцевого самоврядування необхідно віднести: зміцнення засад конституційного ладу України; забезпечення реалізації конституційних прав людини і громадянина; створення умов для забезпечення життєво важливих потреб і законних інтересів населення; розвиток місцевої демократії.

Відповідно до завдань законами України визначаються і функції місцевого самоврядування, під якими розуміють напрями діяльності органів місцевого самоврядування. У найбільш загальному вигляді вони формулюються в Конституції.

Аналіз законодавства про місцеве самоврядування, де закріплено повноваження органів місцевого самоврядування (а повноваження – це правове вираження функції), дозволяє виділити такі основні функції і розподілити їх умовно на три групи.

До першої групи функцій віднесені питання місцевого значення і забезпечення участі населення в їх вирішенні. Вони належать до виключної юрисдикції муніципальної діяльності. Цю групу функцій, у свою чергу, варто рознести на три блоки.

Перший блок – соціально-економічні функції: вироблення й реалізація програм комплексного соціально-економічного розвитку локальної території (муніципального утворення); територіальне визначення муніципального утворення; управління муніципальною власністю, фінансовими коштами місцевої спільноти; регулювання, планування і забудова муніципального утворення; забезпечення потреб населення у соціально-культурних, комунально-побутових та інших життєво важливих послугах; участь населення у вирішенні питань місцевого значення й організації спільної життєдіяльності тощо.

Другий блок – функції з гарантування безпеки і правопорядку: охорона громадського порядку; захист інтересів і прав місцевого самоврядування, гарантованих Конституцією; запобігання надзвичайним ситуаціям та їх ліквідація; реалізація адміністративної відповідальності і т. д.

Третій блок – організаційні функції: муніципальні вибори; ухвалення та зміни статуту муніципального утворення; муніципальна інформаційна служба; утримання й організація роботи муніципальних архівів тощо.

До другої групи функцій слід віднести функції спільного відання з органами державної влади. Актуальність цієї групи пов'язана з тим, що багато складних сфер суспільного життя не можна однозначно віднести виключно до компетенції або органів місцевого самоврядування, або органів державної влади.

Цей факт обумовлює наявність так званих предметів спільного відання, повноваження щодо яких регулюються і розмежовуються відповідними договорами.

До третьої групи функцій належать окремі державні повноваження, передані органами місцевого самоврядування і закріплені чи то в галузевому законодавстві, чи то в спеціальних законах про передачу окремих державних повноважень у конкретній сфері суспільних відносин [8, с. 306–322; 10, с. 237–239].

Функції нерозривно пов'язані одна з одною, при здійсненні однієї водночас реалізуються й інші. Виконання місцевим самоврядуванням своїх функцій – це реалізація послідовного процесу розвитку самокерованого соціуму та організація його широкої діяльності.

Найвагомішою функцією місцевого самоврядування є управління економікою, забезпечення комплексного економічного розвитку локальної території. Для того щоб місцеве самоврядування могло ефективно виконувати свої повноваження в цій сфері, необхідно створити і розвивати відповідну фінансово-економічну базу.

Головна мета і пріоритетний напрям стратегічного розвитку самоорганізації та самодіяльності місцевої громади – облаштувати свою територію, забезпечити сприятливі умови життя для себе і наступних поколінь, підвищити рівень і якість життя, тобто матеріальний достаток, рівень громадської безпеки і т. ін.

Життєздатність будь-якої держави підтримується постійним розвитком соціальної структури суспільства, його політичної організації, політичної свідомості, політичних відносин, що складає фундамент політики. Невід'ємною онтологічною якістю політики вважається її просторовість (топологічність), що характеризує політику як просторову сферу, у межах якої політична діяльність локалізована певними ділянками території країни. Цей фактор дозволяє визначати політичну діяльність як сукупні дії, здійснювані в конкретних місцях, локальних точках політичного простору, спрямовані на досягання й використання державної влади соціально-політичних потенцій місцевих (локальних) спільнот і їхніх органів самоврядування для вирішення місцевих завдань і проблем та формування власної точки зору щодо діяльності як центральної, так і місцевої влади.

З огляду на це постає проблема співвідношення всередині окремої країни мікрополітики, мезополітики і макрополітики. На кожному із цих рівнів перебіг політичних процесів формує специфічні інституції, відносини, механізми й технології розвитку політики, а також використовує фактори її формування й розвитку на регіональному та муніципальному рівнях самоорганізації. Причому кожен рівень має певну самостійність.

Зазначене вище дозволяє стверджувати, що країна формується під впливом взаємозалежних явищ – територіальної самоорганізації населення і державної організації території. Результатом такої взаємодії є країна як терито-

рія, що перебуває під юрисдикцією держави. Водночас самоорганізація населення є результатом взаємодії людей один з одним і з територією свого постійного проживання. Самоорганізацію можна схарактеризувати як формування соціально-територіальної (локальної) спільноти в результаті здійснення природокористування як каналу взаємодії соціальних і природних систем. Інакше кажучи, територіальна самоорганізація населення – це формування територіальних уподобань під впливом ресурсної залежності й емоційного тяжіння до певної території, яка в цьому процесі набуває статусу батьківщини.

Ресурсна залежність є найпершим ступенем територіальної самоорганізації соціуму. Така самоорганізація на території виникає в разі, якщо наявними є ресурси в кількості, різноманітності та якості, достатніх для задоволення основних життєвих потреб. Головне, щоб ці ресурси забезпечували необхідний, мінімально прийнятний життєвий рівень. Лише за такої умови може відбутися закріплення населення на території і розпочнуться процеси його територіальної самоорганізації, формування емоційного тяжіння до території, освоєння її ресурсної бази, становлення й розвитку населенням власних територіальних (локальних) інтересів (більш детально див.: [11, с. 193–206; 12, с. 173–185]).

Процедура самоорганізації відбувається під впливом держави, створеної соціально-територіальною системою в напрямі розвитку економіко-соціальних і політико-духовних потенціалів як усієї держави, так і окремих її територій. До ресурсних потенціалів територій необхідно віднести: сукупний економічний потенціал території; природно-ресурсний потенціал; демографічний і трудовий потенціали; науково-технічний та інноваційний; виробничий потенціал; інвестиційний потенціал економіки; зовнішньоекономічний потенціал; екологічний потенціал.

Одна з найбільш актуальних проблем функціонування місцевого самоврядування полягає у вирішенні завдань розвитку громадської участі – основи концепції демократії. Ідея широкої громадської участі означає насамперед долучення керованих мас до керування суспільними справами, а подекуди й державними. Зрештою, мова має вестися не стільки про сам факт громадської участі, адже його підтримують усі, а про реальні політичні й правові механізми участі громадян у керуванні суспільними справами. Суть проблеми полягає в тому, що управління й самоуправління – це передусім професійна діяльність, яка вимагає спеціальних знань, досвіду, умінь і навичок. З огляду на це треба говорити не стільки про управління суспільством узагалі, скільки про залучення громадян до обговорення й вироблення політичних, соціально-економічних і культурних програм чи проектів, про вплив громадянського суспільства на ухвалення рішень, про ефективний контроль

за їх виконанням, про створення дійового механізму самоврядування на регіональному і місцевому (муніципальному) рівнях.

Наразі в українському суспільстві окреслились такі форми участі, в яких реалізуються насамперед життєві інтереси людей. Громадські організації, асоціації та рухи створюються задля вирішення суспільних проблем. Такі рухи виникають завдяки неформальній колективній ініціативі та неформальним зв'язкам. Проте, здобувши необхідний досвід діяльності й визначивши свою організаційну структуру, вони набувають формального характеру, що створює передумови для подальшого розвитку суспільства. Мережі громадських організацій, асоціацій та інтересів формують у громадян навички співробітництва, солідарності, колективізму, сприяють артикуляції та агрегації соціальних інтересів, роблять вагомий внесок у розвиток співробітництва в суспільстві. Асоціативна активність сприяє закріпленню у взаємовідносинах норм взаємної підтримки і створює підґрунтя для загальної довіри.

Отже, зробимо **висновки**. Сучасна людина і суспільство мають повне право на ту якість життя, яка їм видається найбільш комфортно і відповідною до їхніх життєвих потреб. Ідеться про якість життєдіяльності українського соціуму і людини. Спрямування політики з високими стандартами життєдіяльності людей актуалізує створення ефективної та досконалої системи місцевого самоврядування як реального механізму підвищення рівня і якості життя українського народу, його розвитку і процвітання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. – Х. : ПП «ИНГВІНІ», 2007. – 64 с.
2. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР (ред. станом на 05.01.2013). – Режим доступу: <http://www.Zakon.rada.gov.ua.>go/280/97> – вр.
3. Соціологія : підручник / М. П. Требін, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2010. – 224 с.
4. Чинакова Л. И. Социальный детерминизм: проблема движущих сил развития общества / Л. И. Чинакова. – М. : Политиздат, 1985. – 159 с.
5. Мир философии : книга для чтения. Ч. 2 : Человек. Общество. Культура. – М. : Политиздат, 1991. – 624 с.
6. Кваша Г. С. Принципы истории / Г. С. Кваша. – М. : Астрель : Аст, 2001. – 352 с.
7. Куйбіда В. С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування : монографія / В. С. Куйбіда. – К. : МАУП, 2004. – 432 с.
8. Місьцеве самоврядування в Україні в умовах становлення правової держави : монографія / за ред. Ю. М. Тодики і В. А. Шумілка. – Х. : ТОВ «Одіссей», 2004. – 392 с.

9. Зидентоп Л. Демократия в Европе / Ларри Зидентоп ; пер. с англ. под ред. В. Л. Иноземцева. – М. : Логос, 2001. – 360 с.
10. Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку : монографія / Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2013. – 536 с.
11. Зимогляд В. Я. Фактори формування муніципальної й регіональної політики у локальному політичному процесі / В. Я. Зимогляд // Вісн. Нац. ун-ту «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол.: А. П. Гетьман та ін. – Х. : Право, 2015. – Вип. 2 (25). – С. 193–206.
12. Зимогляд В. Я. Умови й рушійні сили формування муніципальної й регіональної політики у локальному політичному процесі / В. Я. Зимогляд // Вісн. Нац. ун-ту «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Серія: Філософія / редкол.: А. П. Гетьман та ін. – Х. : Право, 2016. – №1 (28). – С. 173–185.

МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ УКРАИНСКОГО ОБЩЕСТВА

Зимогляд В. Я.

В статье рассмотрены актуальные проблемы формирования и развития действенного местного самоуправления в Украине, факторы развития локально-территориального социума, его самостоятельности и самоорганизации. Обосновывается, что местное самоуправление имеет непреходящую ценность, поскольку оно является организационной формой объединения местного сообщества, важнейшим фактором самоорганизации народа, первичным уровнем народовластия, отражающего локальные политические процессы, которые обуславливают рациональные способы развития местного самоуправления и его политику. Исследуется диалектическая связь местного самоуправления с проблемой движущих сил развития общества, подчеркнуто значение местного социального интереса как важнейшей предпосылки развития социальных процессов в обществе.

Ключевые слова: *движущие силы развития, местное самоуправление, самоорганизация, социальный местный интерес, ресурсный потенциал территории, общественное участие.*

LOCAL SELF-GOVERNMENT AS FACTOR OF DEVELOPMENT OF UKRAINIAN SOCIETY

Zimoglyad V. Ya.

The article deals with actual problems of formation and development of effective local self-government in Ukraine, factors of development of locally-territorial society, his initiative and self-organization. It stressed that among the rights and freedoms of the

local government has intrinsic value because it is the organizational form of the association of the local community, the most important factor of self-organization of the people, the primary level of democracy, reflecting local political processes that determine the rational ways of development of local self-government and its policies. We study the dialectical relationship of local government with the problem of the driving forces behind the development of society, stressed the importance of local social interest, as the most important preconditions for the development of social processes in society, a place in the region in the system of social relations, its relative independence, individuality and autonomy. It substantiates the idea that the local social interest arises as a reflection of the aspirations and objectives of the local society and improve their quality of life, to provide favorable conditions of life for themselves and future generations, raise the level of public safety. Analyzed aspects depending on the development of social and local community on the number, diversity and quality of the necessary resources to meet the vital needs of the local community. Noting the importance of the resource potential to secure the local community on the territory and formation on this basis of their own interests and the territorial organization of local government, the creation of real political and legal mechanisms for citizen participation in the management of municipal affairs.

Key words: *driving forces of development, local self-government, self-organization, social, local interest, the resource potential of the territory, public participation.*

